

8-й клас
(140 год., 4 год. на тиждень)
(12 год. – резерв годин для використання на розсуд учителя)
Мовленнєва змістова лінія (48 годин, з них – 6 резервних)

№ п/п	Кількість годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги дорівня мовленнєвої компетентності учнів
1	4	<p style="text-align: center;">Відомості про мовлення</p> <p>Повторення відомостей про мовлення, текст, стилі, жанри й типи мовлення.; засоби міжфразного зв'язку в тексті. Різновиди аудіювання: ознайомлювальне, вивчальне, критичне. Вивчальне читання (практично). Особливості побудови опису місцевості, пам'яток історії й культури. Жанри мовлення: оповідання, повідомлення, тематичні виписки, конспект прочитаного, протокол, витяг з протоколу, інтерв'ю, особливості їх побудови.</p>	<p>Учень (учениця): <i>усвідомлює</i> такі поняття, як види, форми мовлення, вимоги до мовлення, складники ситуації спілкування; <i>розрізняє</i> різновиди аудіювання й читання; <i>аналізує</i> текст, його основні ознаки й структуру; <i>визначає</i> види зв'язку речень у тексті, загальні мовні засоби міжфразного зв'язку (<i>повторення й узагальнення знань</i>); <i>розрізняє</i> стилі (розмовний, художній, науковий, офіційно-діловий, публіцистичний), сферу їх використання, типи (розповідь, опис місцевості, пам'яток історії і культури, роздум) і жанри мовлення (оповідання, повідомлення, тематичні виписки, конспект, протокол, витяг з протоколу, інтерв'ю); <i>виявляє</i> стилістичні помилки в тексті й виправляє їх.</p>
2	8	<p style="text-align: center;">Види робіт</p> <p style="text-align: center;"><u>Сприймання чужого мовлення:</u> <u>Аудіювання (слухання-розуміння)</u></p> <p>Слухання-розуміння текстів, що належать до стилів: розмовного, художнього, офіційно-ділового, публіцистичного, наукового; типів: розповідь, опис (зокрема опис місцевості, пам'яток історії й культури), роздум; жанрів мовлення (оповідання, стаття, повість, п'єса, нарис, замітка, вірш, байка), різноманітні жанри фольклору. Сприймання на слух текстів, які містять аргументацію для підтвердження двох чи більше поглядів, думок; також прямо виражену спонукальну інформацію. Різновиди аудіювання – ознайомлювальне, вивчальне, критичне (практично).</p> <p style="text-align: center;"><i>Читання мовчки</i> текстів, що</p>	<p>Учень (учениця): <i>розуміє</i> фактичний зміст, тему та основну думку висловлень інших людей з одного прослуховування (розповіді, лекції, повідомлення, телепередачі та ін.), слідкуючи за особливостями їх змісту й мовного оформлення (тривалість звучання художнього тексту 700-800 слів 7-8 хв., інших стилів обсягом 600-700 слів – 6-7 хв.); <i>визначає</i> причинно-наслідкові зв'язки, зображувально-виражальні засоби в текстах, складніших за змістом, ніж у попередніх класах; <i>користується</i> з певною метою залежно від мовленнєвої ситуації різновидами слухання: <i>ознайомлювальним</i> (розуміє загальний зміст повідомлення), <i>вивчальним</i> (усвідомлює всі елементи почутого і запам'ятовує їх, розрізняє основну і другорядну інформацію), <i>критичним</i> (творчо, критично формулює власні судження);</p> <p>Учень (учениця):</p>

	<p>належать до стилів: розмовного, художнього, офіційно-ділового, наукового, публіцистичного; типів: розповідь, опис (зокрема опис місцевості, пам'яток історії й культури), роздум; жанрів мовлення (оповідання, стаття, повість, п'єса, нарис, замітка, вірш, байка), різноманітних жанрів фольклору.</p> <p>Сприймання в прочитаному тексті різноманітної аргументації під час обговорення певної проблеми; також прямо вираженої спонукальної інформації.</p> <p><i>Вивчальне читання</i> (практично).</p> <p>Робота з книжкою: передмова в книжці.</p> <p>Засвоєння нових слів, фразеологізмів, прислів'їв, висловлень про мову. Певилне наголошування слів, що часто вживаються в усному мовленні з помилковим наголосом.</p> <p>Виразне читання вголос художніх, наукових, публіцистичних, ділових текстів, що належать до таких жанрів мовлення: стаття, оповідання, повість, нарис, п'єса, замітка, легенда, байка, вірш, пісня, прислів'я й приказки (вивчення деяких напам'ять або близько до тексту).</p> <p><i>Культура мовлення і стилістика.</i></p> <p>Уживання сполучень слів з орудним відмінком часу, наприклад: <i>цими днями, іншим часом, останнім часом</i>; іменників жіночого роду <i>стаття, доповідь, галузь</i>, середнього роду <i>знання</i>, чоловічого роду <i>ліс, робітник, селянин</i>, і подібних у родовому відмінку множини. Варіантне вживання окремих відмінкових форм: <i>написати</i> (лист, листа), <i>пришити</i> (гудзик, гудзика) в усному розмовному мовленні та в художній літературі. Особливості вживання окремих форм якісних прикметників, числівників, займенників, дієслів, службових слів і вигуків у різних стилях української мови.</p>	<p>визначає зображувально-виражальні засоби тексту (зокрема помічає мовні засоби, що забезпечують зв'язність тексту); аргументи, які використані в тексті для підтвердження двох чи більше поглядів, думок; прямо виражену спонукальну інформацію в тексті;</p> <p>формулює висновки щодо сприйнятого, оцінює прослухане, співвідносячи його із задумом мовця, своїм життєвим досвідом).</p> <p>читає мовчки незнайомий текст, складніший і довший, ніж у попередніх класах (швидкість читання – 130-240 слів за хв.);</p> <p>користується з певною метою залежно від мовленнєвої ситуації вивчальним різновидом читання (глибоко проникаючи в зміст тексту, розуміє взаємозв'язок, послідовність його композиції, з'ясовує незрозумілі фрази, дає власні визначення, максимально повно охоплює нову інформацію, визначає основне й другорядне в тексті, причинно-наслідкові зв'язки між явищами);</p> <p>розрізняє в тексті прямо виражену спонукальну інформацію, різноманітну аргументацію під час обговорення певної проблеми;</p> <p>робить короткі записи (план, тематичні виписки, конспект) у процесі читання;</p> <p>ставить самостійно запитання під час читання й шукає на них відповідь;</p> <p>оцінює прочитане з погляду змісту, форми, авторського задуму й мовного оформлення.</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>виразно читає вголос знайомі (складніші за сприйняттям, ніж у попередніх класах) і незнайомі тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення, з достатньою швидкістю (80-120 слів за хв.), відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм, виражаючи за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум;</p> <p>оцінює прочитаний уголос текст із погляду його змісту, форми, задуму й мовного оформлення.</p>
3	14	ГОВОРІННЯ.ПИСЬМО
Учень (учениця):		

		<p>Відтворення готового тексту:</p> <p>Перекази за складним планом.</p> <p>Говоріння:</p> <p><i>Стислий переказ розповідного тексту</i> з елементами опису місцевості в художньому стилі.</p> <p><i>Вибірковий переказ</i> розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в науковому стилі.</p> <p><i>Стислий переказ тексту публіцистичного стилю</i> (зокрема на основі прослуханих телепередач).</p> <p>Письмо:</p> <p><i>Стислий переказ розповідного тексту</i> з елементами опису місцевості в художньому стилі.</p> <p><i>Вибірковий переказ</i> розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в публіцистичному стилі.</p> <p><i>Докладний переказ</i> тексту художнього стилю із творчим завданням .</p>	<p><i>переказує</i> докладно, вибірково й стисло (усно чи письмово) прослуханий або прочитаний текст художнього, наукового й публіцистичного стилів мовлення обсягом (для докладного переказу 250-300 слів, стислого й вибіркового – в 1,5-2 рази більше), підпорядковуючи висловлювання темі та основній думці, дотримуючись композиції, мовних, стильових особливостей та авторського задуму, уникає стилістичних помилок;</p> <p><i>складає</i> самостійно складний план, конспект, тематичні виписки;</p> <p><i>знаходить і виправляє</i> недоліки в змісті, побудові й мовному оформленні висловлювання;</p> <p><i>оцінює</i> текст щодо його змісту, форми, авторського задуму й мовного оформлення.</p>
4	8	<p>Створення власних висловлювань</p> <p>Діалогічне мовлення:</p> <p><i>Діалог</i>, складений на основі телепередач, дібраних запитань за текстом, як обмін думками, повідомлення, відповідно до створеної в класі ситуації спілкування, пов'язаної із життєвим досвідом учнів, дискусійного характеру, його розігрування в різних стилях мовлення.</p> <p>Під час оцінювання діалогу слід диференціювати репліки на розгорнуті (складаються із двох і більше речень) й нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то їх кількість зменшується. До вказаної кількості не зараховуються слова, що належать до мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>складає</i> діалог (орієнтовно 10-12 реплік для двох учнів) як обмін думками, повідомлення на основі самостійно дібраних запитань за текстом, прослуханих телепередач, що містять розповідь чи роздум дискусійного характеру;</p> <p><i>додає чи змінює</i> окремі репліки діалогу відповідно до зміненої ситуації спілкування;</p> <p><i>підтримує</i> діалог, використовуючи репліки для стимулювання, формули мовленнєвого етикету, демонструючи певний рівень вправності в процесі діалогу (стислість, виразність, доречність тощо), дотримуючись норм української літературної мови;</p>

5	8	<p>Монологічне мовлення: Твори за складним планом.</p> <p>Говоріння: Твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі. Твір-опис пам'яток історії й культури за картиною в публіцистичному стилі. Повідомлення на тему про мову, що вимагає зіставлення й узагальнення матеріалу в науковому стилі.</p> <p>Письмо: Твори-описи місцевості (вулиці, села, міста), пам'яток історії й культури на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі. Твір-оповідання на основі почутого (з обрамленням). Конспект прочитаного науково-навчального тексту; тематичні виписки. Інтерв'ю в публіцистичному стилі. Ділові папери. Протокол. Витяг з протоколу.</p>	<p>обирає самостійно аспект запропонованої теми, висловлюючи особисту думку щодо її обговорення, використовуючи цікаві, переконливі аргументи на захист своєї позиції, із власного життєвого досвіду, змінюючи свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; оцінює текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p> <p>Учень (учениця): складає усні й письмові твори (за складним планом, обираючи відповідний ситуації спілкування й комунікативного завдання стиль мовлення (розмовний, художній, науковий, публіцистичний, офіційно-діловий), використовуючи різні типи мовлення (зокрема твір-опис місцевості, твір-опис пам'яток історії й культури) і жанр мовлення (оповідання з обрамленням, конспект прочитаного, тематичні виписки, інтерв'ю, протокол, витяг з протоколу); використовує засоби образності в тексті, передає причинно-наслідкові зв'язки; додержується основних вимог до мовлення й правил спілкування; знаходить і виправляє недоліки в змісті, побудові й мовному оформленні власного й чужого висловлювання; оцінює текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p>
<p>Міжпредметні зв'язки. Роздуми з елементами аналізу художнього твору, письмова порівняльна й групова характеристики літературних персонажів (література); роздуми на суспільну тему (історія).</p>			

Мовна змістова лінія (92 години, з них – 6 резервних)

Дата проведення уроку	№ п/п	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
	1	2	<p>Вступ</p> <p>Розвиток української мови. Мова—найважливіший засіб пізнання, спілкування й впливу. Мовні норми. Мовленнєві помилки.</p>	<p>Учень (учениця): <i>усвідомлює</i> значення мови як найважливішого засобу пізнання, спілкування і впливу.</p>
	2	6	<p>Повторення та узагальнення вивченого</p> <p><i>Розіли науки про мову та мовні одиниці. Частини мови. Самостійні частини мови, їх значення, морфологічні ознаки й синтаксична роль. Службові частини мови. Вигук.</i></p> <p><i>Іменник.</i> Принципи поділу іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників.</p> <p><i>Прикметник.</i> Відмінювання прикметників. Групи прикметників за значенням. Ступені порівняння прикметників. Написання відмінкових закінчень іменників і прикметників. Правила правопису складних прикметників.</p> <p><i>Числівник.</i> Граматичні зв'язки числівників з іменниками.</p> <p><i>Займенник.</i> Особливості вживання займенників у мовленні. Орфограми в числівниках і займенниках.</p> <p><i>Дієслово.</i> Дієвідмінювання дієслів. Написання особових закінчень дієслів. <i>Прислівник.</i> Способи творення та правопис прислівників.</p> <p><i>Службові частини мови.</i> Морфологічний аналіз. Правопис і виділення вигуків у тексті.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки: Лексикологія й фразеологія. <i>Засвоєння нових слів і фразеологізмів, прислів'їв та крилатих висловів.</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика. Додержання правильної інтонації в реченнях з</p>	<p>Учень (учениця): <i>розрізняє</i> самостійні й службові частини мови за їх істотними ознаками; <i>правильно наголошує</i> слова, що часто вживаються в усному мовленні з помилковим наголосом; <i>користується</i> різними видами словників; <i>будує</i> речення різних типів, використовуючи в них фразеологізми, прислів'я і крилаті вислови, передбачені мінімумом; стилістично правильно використовує форми слів, що належать до різних частин мови, відповідно до вивчених правил; знаходить і виправляє пунктуаційні й оформічні помилки на вивчені правила; правильно і доцільно використовує вивчені поняття у васних висловлюваннях, зважаючи на особливості їх уживання в мовленні.</p>

			<p>однорідними й відокремленими членами речення, звертаннями, вставними словами, прямою мовою і в діалогах. Засвоєння складних випадків слововживання.</p> <p>Текст (риторичний аспект). Удосконалення вмінь складати й поліпшувати висловлювання на основі використання власного досвіду.</p>	
3.	4	<p>Синтаксис і пунктуація Синтаксис української мови як учення про будову речень і словосполучень. Основні одиниці синтаксису — словосполучення і речення. Пунктуація як учення про систему правил уживання розділових знаків у тексті. Поняття пунктограми. Типи пунктограм. <i>Правотис.</i> Розділові знаки в кінці речення (повторення). Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння нових слів і фразеологізмів та крилатих висловів. <i>Грамматика.</i> Спостереження за використанням вивчених частин мови в ролі головного і залежного слів. Граматична помилка та її умовне позначення (практично). <i>Культура мовлення і стилістика.</i> Практичне засвоєння словосполучень, у яких допускаються помилки у формі залежного слова; синоніміка словосполучень різної будови. Узгодження прикметників з незмінюваними іменниками та іменниками спільного роду. <i>Текст (риторичний аспект).</i> Удосконалення вмінь стисло формулювати теми й мікротеми усних і письмових висловлювань у формі словосполучень. Риторичні запитання, виклад за допомогою запитань і відповідей.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розрізняє</i> словосполучення і речення; <i>правильно визначає</i> головне і залежне слово у словосполученні, тип зв'язку між ними; <i>розрізняє</i> речення за метою висловлювання, емоційністю, кількістю граматичних основ, наявністю другорядних членів; <i>аналізує, конструює, використовує</i> у мовленні словосполучення і речення вивчених типів; <i>обґрунтовує</i> вживання розділових знаків в кінці речення; <i>правильно і доцільно</i> використовує вивчені поняття у власних висловлюваннях, зважаючи на особливості їх уживання в мовленні.</p>	
4.	12	<p>Словосполучення і речення <i>Словосполучення.</i> Головні ознаки синтаксичного словосполучення. Відмінність синтаксичних словосполучень від лексичних і</p>	<p>Учень (учениця): <i>розрізняє</i> головне і залежне слово у словосполученні; <i>визначає</i> види словосполучень за</p>	

		<p>фразеологічних. Будова словосполучень. Смислові відношення в словосполученні. Типи синтаксичних словосполучень за вираженням головного слова. Лексична і граматична сполучуваність слів. Сурядний і підрядний зв'язки слів. Типи підрядного зв'язку слів у словосполученні: узгодження, керування, прилягання. Прийменникові і безприйменникові словосполучення. Словосполучення з головним словом, що вимагає різних відмінкових форм, з прийменником і без нього. Синонімічність словосполучень різного типу та словосполучень і слів. Внутрішньопредметні зв'язки. <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння нових слів, фразеологізмів та крилатих висловів. <i>Грамматика.</i> Способи зв'язку кількісних числівників з іменниками у називному, знахідному та непрямих відмінках. Визначення способів зв'язку слів у словосполученні. <i>Культура мовлення і стилістика.</i> Грамматична правильність мовлення. Запобігання помилкам в узгодженні й керуванні. Практичне засвоєння особливостей узгодження прикметника та інших частин мови з незмінюваними іменниками та іменниками спільного роду. Засвоєння словосполучень, у яких трапляються помилки у формі керованого слова, зокрема словосполучень, що розрізняються в українській та російській мовах, словосполучень із прийменниками <i>по, у (в), з (із)</i>. Використання у мовленні синонімічних словосполучень та словосполучень і слів. <i>Речення як комунікативна одиниця.</i> Основні ознаки</p>	<p>приналежністю головного слова до певної частини мови; речення різних видів (за метою висловлювання, характером граматичної основи, кількістю граматичних основ); <i>інтонує</i> правильно речення різних видів, беручи до уваги й логічний наголос для передачі різних змістових та емоційних відтінків значення; <i>аналізує й оцінює</i> виражальні можливості словосполучень і речень різних видів; <i>правильно розставляє</i> розділові знаки; <i>обґрунтовує</i> їх уживання за допомогою вивчених правил; <i>знаходить і виправляє</i> пунктуаційні і граматичні помилки; <i>конструює</i> словосполучення і речення різних видів, у тому числі синонімічні; <i>редагує</i> тексти, надаючи їм більшої виразності за допомогою вивчених мовних засобів; <i>використовує</i> виражальні можливості речень вивчених видів у власному мовленні.</p>
--	--	---	--

		<p>речення: предикативність, інтонаційна і смислова завершеність, модальність. Типи речень за метою висловлювання. Речення розповідні, питальні та спонукальні. Риторично-питальні, власне питальні, питально-спонукальні речення. Інтонаційні і структурні особливості розповідних, питальних і спонукальних речень. Розповідні, стверджувальні та заперечні речення. Загальнозаперечні і частковозаперечні речення. Окличні речення: розповідно-окличні, питально-окличні, спонукально-окличні. Структурно-семантичні типи речень. Поширені і непоширені речення. Прості і складні речення. Порядок слів у простому реченні. Інверсія в простих реченнях. Поняття про активний і пасивний зворот.</p> <p><i>Правопис.</i> Розділові знаки у простому і складному реченнях, а також у реченнях із однорідними членами, звертаннями, вставними словами, прямою мовою, при діалозі (повторення).</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння нових слів і фразеологізмів, прислів'їв та крилатих висловів.</p> <p><i>Культура мовлення і стилістика.</i> Логічний наголос і порядок слів як засіб підвищення точності і виразності мовлення. Інтонація спонукальних і окличних речень, що передає різні емоційні відтінки значення; зворотний порядок слів як засіб виразності мовлення. Правильне інтонування речень різного типу. Інтонація в спонукальних та окличних реченнях з різними змістовими та емоційними відтінками. Уміння використовувати логічний наголос і порядок слів для підвищення точності й виразності мовлення. Використання</p>	
--	--	---	--

		<p>риторичних запитань як виражального засобу мовлення. Синоніміка активних і пасивних зворотів.</p> <p><i>Текст (риторичний аспект).</i></p> <p>Удосконалення будови і зв'язності розповідного й описового тексту. Використання означень і порівняльних зворотів. Особливості актуального членування речень.</p>	
<p>Міжпредметні зв'язки. Риторичні запитання в художньому тексті. Інверсія в художньому тексті (література).</p>			
5.	16	<p>Просте речення. Двоскладне просте речення. Структурні особливості простого речення. Підмет як головний член речення. Способи його вираження.</p> <p>Простий присудок. Складений дієслівний присудок. Способи його вираження. Зв'язки в складеному дієслівному присудку.</p> <p>Складений іменний присудок. Способи його вираження. Зв'язка в іменному складеному присудку.</p> <p>Форми іменної частини складеного присудка.</p> <p>Складний присудок. Зв'язок простого і складеного присудка з підметом.</p> <p>Другорядні члени речення.</p> <p>Означення, додаток, обставини.</p> <p><i>Означення.</i> Узгоджені і неузгоджені означення. Способи їх вираження. Розмежування неузгоджених означень і приіменних додатків.</p> <p><i>Прикладка</i> як різновид означення. Місце прикладки при означуваному слові. Дефіс при непоширеній прикладці.</p> <p>Прикладки, які беруться в лапки.</p> <p><i>Додаток.</i> Придієслівні та приіменні додатки. Прямі й непрямі додатки. Способи вираження їх.</p> <p><i>Обставини.</i> Типи обставин за значенням. Способи вираження їх. Розрізнення обставин і додатків; обставин, додатків і неузгоджених означень.</p> <p>Порівняльний зворот.</p> <p><i>Правопис.</i> Тире між підметом і присудком. Написання</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>розрізняє</i> головні й другорядні члени; <i>визначає</i> види присудків, означень та обставин у реченнях, способи вираження підмета; <i>пише</i> прикладки відповідно до орфографічних норм і обґрунтовує написання; <i>правильно розставляє</i> розділові знаки між підметом і присудком і при порівняльних зворотах; <i>обґрунтовує</i> їх за допомогою вивчених правил; <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> орфографічні та пунктуаційні помилки на вивчені правила; <i>аналізує</i> будову простого двоскладного речення, будову тексту, засоби зв'язку речень у ньому; <i>оцінює</i> виражальні можливості простого двоскладного речення у текстах різних стилів.</p>

		<p>непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Виділення порівняльних зворотів комами.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів. <i>Культура мовлення і стилістика.</i> Правильне вживання форм присудка при підметі, вираженому словосполученням або складноскороченим словом. Єдність видо-часових форм дієслів-присудків як засіб зв'язку речень у тексті. Засвоєння складних випадків зв'язку підмета з присудком. Семантико-стилістичні відтінки складених присудків з іменною частиною в називному, орудному й знахідному відмінках.</p> <p>Уживання синонімічних узгоджених і неузгоджених означень, означень-епітетів. Зв'язок географічних назв із означуваним іменником. Використання обставин часу і місця для зв'язку речень у розповідних та описових текстах. Синонімічні та антонімічні обставини як засіб зв'язку в різного типу висловлюваннях. Стилістична роль означень і порівняльних зворотів у художньому й розмовному стилях. <i>Текст (риторичний аспект).</i> Правильне вживання другорядних членів речення у мовленні. Роль другорядних членів речення у тексті.</p>		
	<p>Міжпредметні зв'язки. Епітет і порівняння як художні прийоми (література). Особливості вживання іменного складеного присудка в науковому стилі (історія, географія, фізика та ін.).</p>			
	б.	8	<p>Односкладні речення Односкладні речення з головним членом, співвідносним із присудком: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні. Вираження головного члена в них.</p>	<p>Учень (учениця): <i>виділяє</i> односкладні речення з-поміж інших видів речень; <i>визначає</i> види односкладних речень (у тому числі в складних реченнях); <i>оцінює</i> виражальні можливості і роль</p>

		<p>Односкладні речення з головним членом, співвідносним із підметом (називні). Розрізнення називних речень і двоскладних з іменним складеним присудком, вираженим прикметником. Поширені й непоширені односкладні речення.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i></p> <p>Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів (у формі односкладних речень).</p> <p><i>Культура мовлення і стилістика.</i></p> <p>Речення двоскладні й односкладні різних видів як синтаксичні синоніми. Уживання в описах називних речень для позначення часу і місця. Уживання односкладних речень з певною стилістичною настановою.</p> <p><i>Текст (риторичний аспект).</i></p> <p>Використання ключових слів для підготовки усного і письмового переказу тексту-опису перлин вітчизняної та світової архітектури.</p>	<p>односкладних речень у текстах художнього, розмовного, публіцистичного стилів;</p> <p><i>знаходить і виправляє</i> пунктуаційні помилки на вивчені правила;</p> <p><i>конструює</i> односкладні речення вивчених видів;</p> <p><i>правильно використовує</i> їх у власному мовленні;</p> <p><i>складає</i> конспект ключових слів як змістову опору в процесі підготовки усного висловлювання;</p> <p><i>правильно будує</i> текст на соціокультурну тему, використовуючи виражальні можливості односкладних речень.</p>
		<p>Міжпредметні зв'язки. Односкладні речення як виражальний засіб у художніх творах.</p> <p>Узагальнено-особові речення в усній народній творчості – прислів'я (література).</p>	
7.	3	<p>Неповне речення</p> <p>Повні і неповні речення. Односкладні повні і неповні речення. Умови вживання неповних речень. Еліптичні речення.</p> <p><i>Правопис.</i> Тире в неповних реченнях. Поняття про слова-речення.</p> <p><i>Культура мовлення.</i> Інтонація в неповних реченнях. Уживання неповних речень з метою уникнення повторень. Неповні речення в художньому і розмовному стилях.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i></p> <p>Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів (у формі неповних речень).</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>виділяє</i> неповні речення з-поміж інших видів речень, <i>правильно аналізує</i> неповні речення;</p> <p><i>оцінює</i> виражальні можливості і роль неповних речень у текстах художнього, розмовного, публіцистичного стилів;</p> <p><i>правильно інтонує</i> неповні речення;</p> <p><i>ставить</i> правильно тире в неповних реченнях;</p> <p><i>знаходить і виправляє</i> пунктуаційні помилки на вивчені правила;</p> <p><i>конструює</i> неповні речення; <i>правильно й доречно</i> використовує неповні речення у мовленні.</p>
		<p>Міжпредметні зв'язки. Еліпсис як стилістична фігура (література).</p>	

8.	10	<p>Ускладнене речення Речення з однорідними членами Однорідні члени речення. Поширені й непоширені однорідні члени. Інтонація і сполучники сурядності (єднальні, протиставні, розділові, градаційні, приєднувальні) в реченнях з однорідними членами. Однорідні члени речення зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком. Речення з кількома рядами однорідних членів. Однорідні означення, відмінність їх від неоднорідних. Синтаксична роль узагальнювальних слів. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. <i>Правопис.</i> Кома між однорідними членами. Двокрапка і тире в реченнях з узагальнювальними словами при однорідних членах речення. Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів (з однорідними членами речення). <i>Культура мовлення і стилістика.</i> Інтонація в реченнях з однорідними членами, в тому числі з узагальнювальними словами. Особливості зв'язку присудка з однорідними підметами, означення - з однорідними підметами, означення - з однорідними означуваними словами. Усунення логічних і граматичних помилок у реченнях з однорідними членами. Правильна побудова речень зі сполучниками <i>не лише... а й, як... так і</i>. Особливості різних способів поєднання однорідних членів. Синоніміка рядів однорідних членів з різними типами зв'язку між ними. <i>Текст (риторичний аспект).</i> Використання однорідних членів речення в текстах офіційно-ділового, наукового і художнього стилів.</p>	<p>Учень (учениця): <i>знаходить</i> речення з однорідними членами (непоширеними й поширеними), з узагальнювальними словами, різними рядами однорідних членів в одному реченні; <i>правильно розставляє</i> розділові знаки при однорідних членах речення та <i>обгрунтовує</i> їх; <i>знаходить і виправляє</i> помилки на вивчені правила; <i>правильно інтонує</i> речення з однорідними членами; <i>аналізує й оцінює</i> виражальні можливості речень з однорідними членами з різних стилів мовлення; <i>конструює</i> речення, до складу яких входять однорідні члени з різними типами зв'язку між ними, зокрема з парними сполучниками, узагальнювальними словами при однорідних членах; <i>будує</i> висловлювання в різних стилях мовлення, використовуючи виражальні можливості речень з однорідними членами в усному і писемному мовленні.</p>
----	----	---	--

		Міжпредметні зв'язки. Ряди різних за характером слів у ролі однорідних членів як засіб художньої виразності, однорідні означення – епітети (література).		
9.	10	<p>Речення із звертаннями, вставними словами (сполученнями слів, реченнями). Звертання поширені і непоширені. Способи вираження звертання. Інтонація речень із звертанням. Риторичні звертання. Правопис. Розділові знаки при звертанні. Поняття про вокативні речення. Вставні слова, сполучення слів, речення.</p> <p><i>Правопис.</i> Розділові знаки при звертанні, вставних словах, словосполученнях і реченнях.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</p> <p><i>Культура мовлення і стилістика.</i> Використання звертань і вставних слів для передачі ставлення до адресата.</p> <p>Синоніміка вставних слів і речень у тексті. Правильне інтонування речень із вставними словами, словосполученнями і реченнями. Особливості використання вставних слів, словосполучень і речень у різних стилях. Уживання вставних слів, словосполучень і речень для передачі ставлення до висловленої думки, принагідного зауваження.</p> <p><i>Текст (риторичний аспект).</i> Використання морфологічних і синтаксичних засобів привернення уваги слухачів і вираження особистого ставлення до висловлюваного.</p>	<p>Учень (учениця): <i>знаходить</i> звертання, вставні слова (словосполучення, речення) у реченні; <i>аналізує й оцінює</i> виражальні можливості речень із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) в тексті; <i>правильно розставляє</i> розділові знаки при звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях) й <i>обґрунтовує</i> їх; <i>знаходить і виправляє</i> помилки на вивчені пунктуаційні правила; <i>конструює й інтонує</i> правильно речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями); <i>використовує</i> виражальні можливості речень зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) в усному і писемному мовленні.</p>	
Міжпредметні зв'язки. Риторичне звертання. Виразальний засіб у художніх творах (література). Використання вставних слів для зв'язку частин наукового тексту (математика, фізика, хімія, історія та ін.).				
	10.	14	<p>Речення з відокремленими членами Поняття про відокремлення. Основні умови відокремлення другорядних членів речення. Відокремлені узгоджені означення. Поширене відокремлене означення, виражене дієприкметниковим і</p>	<p>Учень (учениця): <i>знаходить</i> відокремлені та уточнювальні члени в реченні; <i>правильно розставляє</i> розділові знаки при відокремлених та уточнювальних членах речення та обґрунтовує їх;</p>

		<p>прикметниковим зворотами. Неузгоджені відокремлені означення. Правопис. Розділові знаки при відокремлених означеннях.</p> <p>Відокремлена прикладка як особлива форма означення. Вираження поширених і непоширених відокремлених прикладок.</p> <p>Відокремлення додатків із словами <i>крім, окрім, за винятком</i>.</p> <p>Відокремлені обставини. Способи вираження поширених і непоширених відокремлених обставин. Поширена відокремлена обставина, виражена дієприслівниковим зворотом.</p> <p>Уточнювальні члени речення. <i>Правопис</i>. Розділові знаки при відокремлених членах.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки. <i>Лексикологія і фразеологія.</i> Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів (з відокремленими членами речення).</p> <p><i>Культура мовлення і стилістика.</i> Правильна побудова речень з дієприкметниковими і дієприслівниковими зворотами. Інтонаційне оформлення речень з відокремленими членами. Синоніміка простих речень з відокремленими членами і складних речень. Роль відокремлених другорядних членів у текстах різних стилів. <i>Текст (риторичний аспект)</i>. Використання виражальних засобів фразеології та відокремлених членів речення в мовленні.</p>	<p><i>знаходить і виправляє</i> допущені пунктуаційні і граматичні помилки; <i>правильно інтонує</i> речення з відокремленими та уточнювальними членами речення; <i>аналізує й оцінює</i> виражальні можливості речень з відокремленими та уточнювальними членами в текстах різних стилів; <i>будує</i> висловлювання в публіцистичному і науковому стилях, використовуючи виражальні можливості речень з відокремленими та уточнювальними членами речення в усному і писемному мовленні.</p>
	<p>Міжпредметні зв'язки. Використання конструкцій з відокремленням у текстах художнього (література) і наукового (історія, географія, фізика, біологія та ін.) стилів. Уточнювальна, увиразнювальна роль відокремлених обставин у художніх творах (література).</p>		
11.	3	<p>Повторення в кінці року відомостей про речення. <i>Правопис</i>. Розділові знаки в простому реченні.. Внутрішньопредметні зв'язки. <i>Лексикологія і фразеологія.</i></p>	<p>Учень (учениця): <i>розпізнає</i> вивчені поняття, визначає їхні суттєві ознаки; <i>правильно будує</i> й <i>використовує</i> в мовленні речення різних видів;</p>

		<p>Засвоєння фразеологізмів (у тому числі прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</p> <p><i>Культура мовлення і стилістика.</i></p> <p>Точність, багатство і різноманітність мовлення.</p> <p>Практичне використання синонімів, антонімів, вибір слова під час створення текстів.</p>	<p><i>правильно розставляє розділові знаки відповідно до вивчених пунктуаційних правил;</i></p> <p><i>здійснює самоконтроль за результатами навчальних досягнень.</i></p>
--	--	--	---

Соціокультурна змістова лінія

Орієнтовний зміст навчального матеріалу			Орієнтовні вимоги до вмінь
Сфери відношень	Тематика текстів	Теми висловлювань учнів	
Я і українська мова та література.	Мова — найважливіший засіб пізнання, спілкування і впливу, єднання громадян України в самобутню культурну спільноту.	"Українська мова — велике духовне надбання нашого народу". "Мово! Пресвята Богородице мого народу!" "У дзеркалі слова." "Мова – дивосвіт, духовна планета, на якій живе виплекана людиною незліченна кількість слів." "Звідки приходять фразеологізми."	<p>Учень (учениця): <i>сприймає, аналізує, оцінює прочитані чи почуті соціокультурні відомості про Україну й світ; добирає й використовує ті з них, які необхідні для досягнення певної експресивної, комунікативної чи іншої мети.</i></p>
Я і Батьківщина (її природа, історія)	Любов до України, її природи. Екологічний стан природи. Охорона довкілля. "Червона книга".	"Ми є. Були. І будем ми. Й Вітчизна наша з нами (І. Багряний). "Земля не вибачає байдужості."	
Я і національна культура (звичаї, традиції, свята, культура взаємин, українська пісня).	Роль народних традицій, вірувань, релігії, християнської моралі, свят, міфології, фольклорної творчості, художньої літератури у формуванні світогляду українців. Внесок українців у світову культуру. Збагачення української культури духовними скарбами інших народів.	"А в серці тільки ти, єдиний мій, коханий рідний краю!", "Я — України син", "Я — кровинка твоя, Україно". "Погортайте сторінки сивих віків". "Людина реалізується в культурі думки, культурі праці й культурі мови". "Прекрасне і потворне у нашому житті". "Що з побуту українців минулого хотілося б повернути?" "Чи матиме Вкраїна колись свого Мойсея?"	

Я і ми (родина, друзі, народ, людство).	Український народ: походження, формування, етнографічні групи. Інші національні спільноти України. Визначні люди України.	"Хто є для мене взірцем?". "Ми з тобою схожі і не схожі, мій ровеснику, мій друже!" "Враження від зустрічі з незнайомою людиною". "Живі скарби, що йдуть по землі". "Трагедія і велич Павла Полуботка". "Василь Симоненко – поет пробудженої совісті". "Манускрипт під назвою "Літопис самовидця". "Внесок українців у світову культуру".	
Я і рідна природа.	Природа. Тваринний і рослинний світ. Екологічний стан. Чорнобильська трагедія. "Червона книга" про охорону тварин.	"Екологія природи й екологія душі". Був ясний день восени". "Ой у полі вербиченька". "Степове безмежжя України". "Цвітуть соняшники". "У лісовій глушині". "Рідне місто". "Чим тобі, любий краю, віддячу?". "Серед хвиль". "Мій образ рідної землі". "Екологія природи й екологія душі."	
Я і мистецтво (традиційне і професійне).	Архітектурні скарби України. Магія народного мелосу. Краса душі українства, що виражається в рукотворній красі.	"Мистецтво як засіб творення особистості". "Працой, і слід твій не загине!" "Ієрархія моральних цінностей з мого погляду".	
Я як особистість.	Шляхи самопізнання і життєтворчості.	"Шукайте папороті цвіт у своїй душі".	

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія

Види умінь	Вимоги до загальнонавчальних досягнень учнів	
Організаційно-контрольні	Учень самостійно:	<i>усвідомлює і визначає</i> мотив і мету власної пізнавальної і життєтворчої діяльності; <i>планує</i> діяльність для досягнення мети, розподіляючи її на етапи; <i>здійснює</i> намічений план за допомогою дібраних методів і прийомів; <i>оцінює</i> проміжні і кінцеві результати пізнавальної діяльності, робить відповідні корективи.
Загальнопізнавальні	Учень самостійно:	<i>аналізує</i> мовні та позамовні поняття, явища, закономірності; <i>порівнює, систематизує, узагальнює, конкретизує</i> їх; <i>робить висновки</i> на основі спостережень; <i>виділяє головне</i> з-поміж другорядного; <i>моделює</i> мовні та позамовні поняття, явища, закономірності.
Творчі	Учень самостійно:	<i>уявляє</i> словесно описані предмети і явища, фантазує на основі сприйнятого; <i>прогнозує</i> подальший розвиток певних явищ; <i>переносить</i> раніше засвоєні знання і вміння в нову ситуацію; <i>помічає і формулює</i> проблеми в процесі навчання і життєтворчості; <i>усвідомлює будову</i> предмета вивчення; <i>робить припущення</i> щодо способу розв'язання певної проблеми; <i>добирає</i> аргументи для його доведення; <i>спростовує</i> хибні припущення і твердження.
Естетико-етичні	Учень (учениця):	<i>помічає й цінує</i> красу в мовних явищах, явищах природи, у творах мистецтва, у вчинках людей і результатах їхньої діяльності; <i>спроможний критично оцінювати</i> відповідність своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам, <i>усувати</i> помічені невідповідності; <i>виявляє здатність</i> поставити себе на місце іншої людини; <i>готовий прощати</i> образи знайомій і незнайомій людині, усвідомлюючи їх недосконалість; <i>переконаний, що творити добро</i> словом і ділом — обов'язок кожної людини.